
VROUWEN IN DE VLAAMSE BEWEGING

Deze publicatie betreft een verzameling van biografieën van zes vooraanstaande Vlaams-nationalistische vrouwen, voorafgegaan door een korte inleiding (*Vlaamsbewuste vrouwen- en meisjesbeweging*). Daarin stelt de auteur vast dat de bijdragen van vrouwen aan de Vlaamse beweging zich onvoldoende hebben vertaald in wetenschappelijke aandacht voor hun rol, en hij verwijst daarbij expliciet naar hun magere vertegenwoordiging in zowel de *Oude* als de *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging (NEVB)*. Vrouwelijke politieke activiteiten speelden zich inderdaad veel minder vaak af op de formele openbare politieke terreinen en situeerden zich veeleer in de meer informele sferen van politieke actie, zoals de jeugd- en vrouwenbeweging. Dat verklaart wellicht waarom de inleiding zich beperkt tot een kort overzicht van de ontwikkeling van de Vlaamse vrouwen- en meisjesbeweging.

Of de auteur met deze zes biografieën de aangekaarte lacune zal opvullen, is evenwel een andere vraag, want op één na kiest hij er vrouwen uit waarover wél onderzoek werd verricht, die zich vaak wél 'klassiek' politiek manifesteerden en die wél een lemma in de *NEVB* kregen. Het betreft hier immers Jetje Claessens, Magda Gravez-Haegens, Jet Jorssen, Odile Marechal-Van den Berghe, Jeanne De Bruyn en Line Lambert. Enkel deze laatste, een schrijfster die eveneens actief was in de Dietse meisjesbeweging, ontbreekt in de *NEVB*. Zij speelde een rol in de Landsbond vanaf 1930 en volgde Jetje Claessens naar de Dietse Bond voor Rooms-katholieke Vrouwen en Meisjes. Door haar huwelijk met Jozef De Belder, journalist bij o.m. *Het Volk* en sinds midden jaren dertig lid van de DeVlag, en volledig in het verlengde van haar visie op de rol van de vrouw, speelde ze tijdens de bezetting geen prominente rol in de jeugdbeweging, maar werd ze integendeel moeder van vijf kinderen. Haar kennismaking met de bestraffing van de collaboratie lijkt dan ook alles te maken te hebben met de collaboratie-activiteiten van haar man. In dat opzicht zijn haar belevenissen wél representatief voor heel wat vrouwen van Vlaams-nationale collaborateurs: ze steunde de activiteiten van haar man en zijn ideeën goed voluit, ze vluchtte samen met hem naar Duitsland in 1944, werd na haar repatriëring in 1945 gearresteerd en na enkele maanden vrijgelaten, maar verloor wel haar burgerrechten.

De andere vrouwen aan wie een biografie werd gewijd, speelden vooral tijdens het interbellum en gedurende de Tweede Wereldoorlog een vooraanstaande rol, en niet enkel in de vrouwen- of meisjesbeweging: Odile Van den Berghe was partijpolitiek actief sinds begin jaren twintig en zetelde voor een kartellijst van Fronters en Christene Volkspartij in de Brugse gemeenteraad, zat voor het Katholiek Vlaams Nationaal Verbond (KVVN) in de West-Vlaamse provincieraad, werd de

tweede vrouwelijke Belgische senator ooit (voor het VNV) en werd Vlaams Nationaal Vrouwenverbond (VNVV)-leidster in 1940. Jetje Claessens, die sinds het einde van de jaren twintig actief was in de Vlaamse katholieke meisjesbeweging, diende dan weer de VNV-belangen via haar toetreding met haar organisatie tot het VNVV en de oprichting van de DMS (Dietsche Meisjesscharen). Het Vlaams Nationaal Vrouwenverbond was dan weer opgericht en ingeschakeld in het VNV door Magda Haegens, die tijdens de bezetting eveneens schepen was in Aalst en ook de vrouwenwerken van de DeVlag leidde. Werd Jet Jorssen vooral vanaf de jaren zestig bekend als auteur, dan situeerde haar Vlaams-nationale activiteit zich voordien in de jeugdangren van de DeVlag. Jeanne De Bruyn ten slotte werd bekend als filmrecensente (voor de Tweede Wereldoorlog), als redactrice van het VNV-blad *Volk en Staat* en als hoofdredactrice van het VNVV-blad *Vrouw en Volk*. Al deze vrouwen werden na de oorlog dan ook op een of andere wijze gestraft voor hun collaboratie. Sommigen vluchtten naar het buitenland en bouwden er een nieuw leven op – zoals Jeanne De Bruyn en Jetje Claessens –, anderen begonnen pas dan aan een echte – in dit geval literaire – carrière: dit was het geval voor Line Lambert die tot op hoge leeftijd blijft publiceren en voor Jet Jorssen wiens oeuvre deels autobiografisch van aard was. Opvallend is hoe ze zich allemaal definiëren als slachtoffers van de repressie, en dit ongeacht de zwaarte van hun uiteindelijke straf en hun verregaand engagement t.a.v. de Nieuwe Orde, hoe ze tijdens de repressieperiode hun politieke rol – soms met succes – minimaliseerden, hoe ze zich na de Tweede Wereldoorlog bleven bekennen tot het uiterst rechtse ideeëngoed dat ze sinds de jaren dertig aanhingen en hoe ze intense banden met collaboratiemilieus bleven behouden.

De auteur mobiliseert voor elk van deze zeer beschrijvende biografieën vooreerst vroegere

publicaties van eigen hand, de bestaande wetenschappelijke literatuur, inclusief detailrijke licentieverhandelingen van de laatste jaren, en hij vult deze aan met primair en secundair bronnenmateriaal.¹ Dit alles leidt niet tot nieuwe inzichten, tot reflectie over de rol van deze vrouwen of een interpretatie. Een afrondende epiloog of een besluit ontbreekt trouwens.

Ofschoon de paden van deze vrouwenlevens zich vaak kruisten, werd dit werk toch opgevat als het aaneenrijgen van los van elkaar staande biografieën. Dit confronteert de lezer met heel wat herhalingen. Zo wordt het verhaal over de moeilijke verhouding van het VNV tot het VNV in bijna alle biografieën herhaald.

Deze publicatie reikt wel extra-empirisch materiaal aan om eerdere wetenschappelijke vaststellingen verder in te kleuren en te illustreren. Meestal is het evenwel de *'petite histoire'* en extra-informatie uit bv. hun repressiedossiers die voor interessante weetjes zorgen.

[Machteld De Metsenaere]

F. Van Campenhout, *Vrouwen in de Vlaamse Beweging*, Kortrijk, Groeninghe, 2005, 223 pp., ill., ISBN 90-77723-14-5.

---

1. Voor de biografie van Jeanne De Bruyn had de auteur ook een beroep kunnen doen op de doctoraalscriptie van Geraldine Reymanants, *Vrouweninvloed in het literaire veld. De medewerking van vrouwen aan katholieke Vlaamse tijdschriften, weekbladen en kranten, 1900-1940*, UGent, departement Geschiedenis, doctoraalscriptie, 2005.